

Božia autorita je nadradená autorite človeka

Michael Whitcraft

11. decembra 2019 ✝ Spoločnosť

Pri nesčíselnom množstve politických filozofií, ktoré dnes existujú, sa aj premýšľavý analytik ľahko popletie a nikto sa tomu nemôže čudovať. Preto každý príspevok do diskusie, ktorý objasňuje základné princípy katolíckeho sociálneho učenia, je majákom svietiacim v tme.

Dalo by sa povedať, že základnou otázkou týkajúcou sa spoločnosti a politiky je otázka autority. Vedieť odkiaľ pochádza, aké má obmedzenia a kedy je možné ba nutné postaviť sa jej na odpor, je nutné pre každého, kto sa chce orientovať v búrlivých vodách politického diskurzu.

Nechceme ísť do podrobností o tejto rozsiahlej téme, ale skôr poskytnúť základnú predstavu o tom, čo o nej učí Cirkev. Malo by to byť východisko, ktoré, dúfajme, povzbudí čitateľov, aby sa hlbšie začali zaoberať touto záležitosťou a samostatne ju študovali.

Preto na začiatku každej diskusie musíme mať jasno v tom, kde je jej zdroj. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že žiaden človek nemá právo povedať druhému, čo by mal alebo nemal robiť. Vyplýva to zo skutočnosti, že všetci ľudia sú svojou prirodzenosťou slobodní a rovní.

Tým sa nepopiera, že ľudia nemajú rovnaké schopnosti a talenty, ani že nie všetci si zasluhujú rovnaké uznanie, ale potvrdzuje sa, že všetci majú rovnakú ľudskú prirodzenosť. V tomto, a iba v tomto sú si rovní.

To znamená, že všetci ľudia majú intelekt a vôľu a sú schopní prijímať milosti a odpovedať na ne. Preto rovnako žobrák ako kráľ má potenciál na to, aby sa posvätil.

So všetkými ľuďmi teda treba zaobchádzať rovnako, pokiaľ ide o ich práva, pretože sú ľuďmi. Profesor Plinio Corrêa de Oliveira to v roku 1993 ilustroval vo svojom prejave, ktorý predniesol pri vydaní svojej knihy *Šľachta a tradičné elity v príhovoroch pápeža Pia XII*. V ňom uviedol:

„Stručne povedané, obmedzenia nerovnosti sa nachádzajú v ľudskej prirodzenosti. Človek, ktorý je od prirodzenosti inteligentný a slobodný, má dôstojnosť, vďaka ktorej je kráľom vesmíru. Z tohto hľadiska sú si všetci ľudia rovní a všetko, čo akýmkoľvek spôsobom porušuje túto základnú a vrozenú dôstojnosť, či prirodzenú a radikálnu rovnosť, ju znevažuje, uráža a zmrzačuje.

„Preto každý človek má rovnaké právo na život a na plody svojej práce. Rovnako má právo založiť rodinu a vykonávať nad ňou autoritu. Zaslúži si mzdu vo výške, ktorá mu zabezpečí dôstojné, bezpečné bývanie pre rodinu, primeranú a zdravú výživu, zdroje na zabezpečenie riadneho vzdelania svojich detí a tak ďalej. Je zrejmé, že deťom by malo byť dovolené pracovať, až keď dosiahnu primeraný vek a získajú základné vzdelanie.

„Takže v tom, na čo všetci ľudia majú právo kvôli prostému faktu, že sú ľuďmi, v tom sú si rovní.“¹

Zdroj: commons.wikimedia.org

To znamená, že z čisto prirodzeného hľadiska je človek slobodný a nikto nemá právo rozkazovať tomu druhému. Z toho teda vyplýva, že zdrojom ľudskej autority musí byť čosi, čo je mimo ľudskej prirodzenosti.

Preto Cirkev učí, že všetka autorita na zemi pochádza od samotného Boha. Potvrdil to Božský Spasiteľ, keď Pontskému Pilátovi povedal: „Nemal by si nado mnou nijakú moc, keby ti nebolo dané zhora.“ (Jn 19:11)

Avšak tvrdiť, že všetka autorita pochádza od Boha, je vec veľmi háklivá. Neznamená to, že každé rozhodnutie lídra predstavuje to, čo Boh chce.

Toto je zrejmé aj z vyššie citovanej pasáže Svätého písma. Náš Pán potvrdil, že autorita Pontského Piláta pochádza od Boha, Pilát ju však napriek tomu zneužil na spáchanie najväčšieho zločinu histórie. Vodcovia teda môžu využívať a niekedy aj využívajú svoju autoritu, ktorú dostali od Boha na to, aby konali proti Jeho vôli.

Keď sa to však stane vážnym spôsobom a vo vážnej veci, ľudia majú právo ba niekedy aj povinnosť postaviť sa im na odpor. Platí to pre prezidenta, kráľa či dokonca pre pápeža.

Hoci sa to môže zdať ako čosi samozrejmé, treba na to pamätať, pretože historicky sa v rôznych častiach Európy, najmä v protestantskom Anglicku, rozšíril závažný blud známy ako Božské právo kráľov. Katolícka encyklopédia tento falošný pojem definuje nasledovne:

„Podľa teórie Božského práva bol kráľ Bohom ustanoveným zástupcom Ježiša Krista na zemi, za svoje činy bol zodpovedný iba Bohu, v mene Boha spravoval svojich poddaných v duchovných aj časných veciach.“² Inými slovami, tento blud tvrdil, že keďže kráľovská autorita je od Boha, kráľ v každej veci vždycky hovoril v Jeho mene. Keby to bola pravda, kráľovi by nikdy nebolo možné odporovať ani by ho nebolo možné zosadiť. Toto Cirkev nikdy neuznávala.

Ak však toto nie je správne, čo vlastne znamená výrok, že všetka autorita pochádza od Boha?

Nuž znamená to, že Boh stvoril človeka, aby žil v spoločnosti a nie ako samotár. To ho odlišuje od niektorých členov živočíšnej ríše. Napríklad snežné leopardy sú samotári. Keď sa mláďa oddelí od svojej matky, zvyšok života bude prežívať samo a ostatných členov svojho druhu bude vidieť iba raz ročne počas párenia. Jeho samota je zdôraznená aj tým, že leopardí samec môže mať územie až 80 štvorcových kilometrov.

Človeka však Boh takto nestvoril. Človek má inštinktívne nenásytnú túžbu žiť s ostatnými ľuďmi, budovať spoločenstvá a spoločensky komunikovať. Preto jedným z najhorších trestov vo väzniciach je samota, v

ktorej je väzen odrezaný od kontaktov s ostatnými. Úplná izolácia často vedie k záchvatom šialenstva prejavujúceho sa mentálnou zmätenosťou, depresiou, úzkosťou, paranojou a dokonca aj halucináciami.

Človek teda prirodzene potrebuje spoločnosť a možnosť komunikovať s ostatnými ľuďmi. Je to v súlade s inštinktmí človeka, v súlade s jeho prirodzenosťou. Je však tiež pravda, že aby človek žil v spoločnosti, je nutná existencia autority. Bez nej by skutočne existovala anarchia a chaos.

Ak je Boh stvoriteľom prírody, je aj dôvodom, prečo ľudia inštinktívne tiahnu k životu v spoločenstve. A keďže autorita je podstatným prvkom spoločnosti, znamená to, že Boh nepriamo prikazuje, aby niektorí ľudia mali autoritu nad ostatnými. Boh je teda tvorcom pozemskej autority a všetka autorita pochádza od Neho.

Toto bol argument svätého Tomáša Akvinského.³

Tento argument zdôraznil pápež Lev XIII. v encyklike *Immortale Dei*, v ktorej napísal:

„Prirodzený inštinkt človeka vedie k tomu, aby žil v spoločnosti, pretože ak by sa od nej oddelil, nemohol by si zabezpečiť životné potreby, ani zaobstarať si prostriedky na rozvoj svojich duševných a morálnych schopností. Preto je Bohom ustanovené, že má viesť rodinný, spoločenský či občiansky život spolu so svojimi blíždymi, lebo iba uprostred nich môže primerane uspokojiť svoje potreby. Keďže však spoločnosť môže držať spolu iba pokiaľ je niekto nad ňou, aby viedol ostatných k úsiliu o spoločné dobro, každá civilizovaná komunita musí mať vládnu autoritu a táto autorita, rovnako ako samotná spoločnosť, má svoj pôvod v prirodzenosti človeka, ktorej autorom je Boh. Z toho vyplýva, že všetka verejná moc určite vychádza z Boha. Iba Boh je ozajstný a najvyšší Pán sveta. Všetko bez výnimky mu musí podliehať a slúžiť, takže nech je pri vláde ktokoľvek, má ju od jedného a jediného zdroja, ktorým je Boh, zvrchovaný Vládca nad všetkým.“⁴

Táto skutočnosť je povzbudivá. Znamená, že keď človek poslúcha legitímnu autoritu, poslúcha samého Boha. Znamená to však aj to, že tí, ktorí majú autoritu, musia presadzovať Božiu vôľu, pretože je určite zlé získať autoritu od Boha a túto potom používať v rozpore s Jeho vôľou.

No jednako sa to niekedy stáva. Ako sa treba zachovať v takomto prípade?

Odpoveď nájdeme v piatej kapitole Skutkov apoštolov. Svätý Lukáš v nej opisuje, ako sa apoštoli vybrali kázať do Jeruzalema. Keď dorazili do Svätého mesta, obyvatelia vynášali chorých a kladli ich na posteľ a lôžka. Svätý Peter šiel okolo a stačilo, že aspoň Petrova tóna padla na niektorého z nich, aby vyzdravel!

Keď to saduceji videli, boli plní žiarlivosti. V rodiacej sa Cirkvi videli silu, ktorá by ich úplne mohla zvrhnúť z pozície, ktorú dovtedy zastávali. Apoštolov teda vrhli do väzenia a zakázali im učiť v mene nášho Pána Ježiša Krista.

V ten večer ich však Boh zázračne vyslobodil a nasledujúce ráno znovu vošli do chrámu a učili. Saduceji ich ešte raz chytili a tentokrát obvinili z neposlušnosti.

Svätý Peter vedel, že ich príkazy boli v rozpore s Božou vôľou. Vedel, že jeho poslaním, ktoré dostal od Boha, bolo obrátiť svet. Toto mu bolo zjavené krátko po Zmŕtvychvstaní, keď mu náš Pán povedal: „Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi. Chodte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal.“ (Mt 28, 18-20)

Bol tu teda jasný rozpor medzi vôľou pozemských nadriadených a Božím mandátom. V súvislosti s tým svätý Peter odpovedal: „Boha treba viac poslúchať ako ľudí.“ (Sk 5, 29)

Svätý Peter týmto vyjadril dôležitý princíp, ktorým sa musí človek riadiť vo vzťahu k autorite. A ten princíp znie, že **Božia autorita je nadradená autorite človeka**.

Inými slovami, bez toho, aby popieral skutočnú autoritu saducejov v Jeruzaleme, potvrdil existenciu Vyššej Moci, ktorej je verný. A keďže vyššej autority než je autorita Božia niet, niet nikoho, koho by bolo treba poslúchať v rozpore s Božou vôľou.

Povinnosťou verných katolíkov je uznávať dve zásady: 1. Všetka autorita pochádza od Boha, a tak Boh svoju vôľu na tejto zemi oznamuje prostredníctvom príkazov legitímnych vládcov.

Keďže však pozemské autority môžu odporovať Božej vôli, povinnosťou človeka je odporovať pozemskej autorite, keď táto koná v jasnom rozpore s Božími zámermi týkajúcimi sa závažnej veci. Keď takáto situácia nastane, treba sa riadiť slovami svätého Petra. „Boha treba viac poslúchať ako ľudí.“

Je dôležité poznamenať, že tento odpor neospravedlňuje človeka, ktorý odmieta poslúchať legitímne príkazy autority, voči ktorej sa ľudia postavili na odpor.

Zdroj: commons.wikimedia.org

Napríklad, ak rodič zakáže dieťaťu ísť za svojim povolaním, dieťa je oprávnené v tejto jednej veci neposlúchnuť rodiča. To však neznamená, že dieťa môže odmietnuť vyniesť smeti, keď mu to rodičia prikážu.

Poriadok vyžaduje, aby veriaci katolík poslúchal autoritu vo všetkom, čo je len možné, pokiaľ je táto autorita legitímna. Týmto spôsobom je verný Bohu vo všetkých veciach.

Je to náročná, ale veľmi krásna cesta. Je to cesta, ktorú profesor Plinio Corrêa de Oliveira spravil nesmrteľnou, keď v roku 1975 prejavil svoje výhrady voči rozhodnutiu Cirkvi.

Vtedy Vatikán prijal oficiálne stanovisko o uvoľňovaní vzťahov s komunizmom. Namiesto toho, aby v konfrontácii s komunizmom ako vážnym zlom ohrozujúcim ľudstvo, pokračoval, zaujal voči nemu desivo tolerantné stanovisko. V tom čase ho prakticky demonštroval štátny sekretár Vatikánu, arcibiskup Agostino Casaroli.

Po návrate z Kuby arcibiskup tvrdil, že štát v tomto ostrovnom väzení rešpektuje vieru katolíkov, ktorí nemajú nijaký problém s vládou a šťastne žijú pod komunistickým režimom.

Jeho slová reprezentovali politiku, ktorá bola v rozpore s Božou vôľou vyjadrenou nespočtými pápežskými vyhláseniami, ktoré celé desaťročia odsudzovali komunizmus. Zoči-voči tomuto rozporu profesor Corrêa de Oliveira vydal dokument o verejnom stanovisku s názvom: *Vatikánska politika Détente (uvolňovania napätia) s komunistickými vládami – Čo má robiť TFP? Má klásť odpor?* Dokument je ohromujúcim príkladom úcty, neústupnosti a vyváženosti zoči-voči autorite, ktorá sa dostala do rozporu s Božou vôľou.

Po ukázaní, že politika pápeža Pavla VI. bola v zjavnom rozpore s povinnosťami každého verného katolíka voči komunistickej agresii, uviedol:

„Nikdy nepretrhneme puto poslušnosti voči Petrovmu nástupcovi, ktorého hlboko milujeme, a ktorému vzdávame hold našej najväčšej lásky. Toto puto bozkáme vo chvíli, keď premožení smútkom vyhlasujeme naše stanovisko. Kľačiac na kolenách, pozerajúc s úctou na osobu Jeho Svätosti Pavla VI., vyjadrujeme mu všetku našu vernosť.

„V tomto synovskom akte hovoríme Pastierovi pastierov: Naša duša je vaša, náš život je váš. Nariadte nám, čo len chcete. Len nám neprikazujte, aby sme boli nečinní tvárou v tvár útočiacemu Červenému vlkovi. Toto je proti nášmu svedomiu.“

Táto citácia predstavuje dokonalú rovnováhu medzi úctou k autorite a odporom voči omylu. V nej profesor Plinio Corrêa de Oliveira preukázal maximálnu úctu voči autorite pápeža, napriek tomu zostal verný ediktu prvého pápeža, svätého Petra. Namiesto ľudí poslúchal Boha.

Poznámky pod čiarou

<https://www.tfp.org/address-of-professor-plinio-correa-de-oliveira-for-the-launching-of-the-american-edition-of-his-book/>.

Katolícka encyklopédia, vydanie z roku 1917, článok: „Občianska poslušnosť“, posledný prístup 5. novembra 2019, <http://www.newadvent.org/cathen/03794b.htm>. Porov. tamtiež, článok „Občianska autorita“ (posledný prístup 5. novembra 2019) <http://www.newadvent.org/cathen/02137c.htm>.

Pápež Lev XIII., *Immortale Dei*, paragraf #3 (posledný prístup 5. novembra 2019) http://w2.vatican.va/content/leo-xiii/en/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_01111885_immortale-dei.html.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/bozia-autorita-je-nadradena-autorite-cloveka/>